

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

© 2019 РОМАШКО О. М., БАРИЛЯК В. О.

УДК 358.15
JEL: G300**Ромашко О. М., Бариліак В. О. Теоретичні засади формування механізму управління фінансовими ресурсами підприємства**

Метою статті є формулювання власного визначення механізму управління фінансовими ресурсами та розробка концептуальних засад цього механізму. Фундаментальною метою фінансового менеджменту є забезпечення зростання вартості підприємства та створення доданої грошової вартості, що забезпечується ефективним управлінням процесом формування та використання фінансових ресурсів. Це зумовлює актуальність дослідження сутності механізму управління фінансовими ресурсами і структуризації складових цього поняття. Саме тому новим і важливим у теоретико-методологічному плані є розкриття сутності категорії «механізм управління фінансовими ресурсами підприємства», що розглядається в цьому дослідженні як взаємопов'язана сукупність організаційних та економічних елементів управління формуванням і використанням фінансовими ресурсами, які забезпечуватимуть ефективність діяльності, конкурентоспроможність і фінансову стійкість, умови сталого розвитку не тільки в короткостроковому, а й у довгостроковому періоді. Виділено й охарактеризовано основні складові елементи цього механізму. Перспективами подальших досліджень у цьому напрямі є удосконалення системи управління фінансовими ресурсами на конкретному підприємстві.

Ключові слова: механізм, фінансові ресурси, управління.**DOI:****Табл.:** 1. **Бібл.:** 10.**Ромашко Олександра Михайлівна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу (вул. Карпатська, 15, Івано-Франківськ, 76018, Україна)**E-mail:** les.rom@ukr.net**Бариліак Василина Олександрівна** – студент, Інститут економіки та менеджменту Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу (вул. Карпатська, 15, Івано-Франківськ, 76019, Україна)**E-mail:** v.barilyak1998@gmail.comУДК 358.15
JEL: G300UDC 358.15
JEL: G300**Ромашко А. М., Бариліак В. А. Теоретические основы формирования механизма управления финансовыми ресурсами предприятия**

Целью статьи является формулировка собственного определения механизма управления финансовыми ресурсами и разработка концептуальных основ этого механизма. Фундаментальной целью финансового менеджмента является обеспечение роста стоимости предприятия и создание добавленной денежной стоимости, что обеспечивается эффективным управлением процессом формирования и использования финансовых ресурсов. Это обуславливает актуальность исследования сущности механизма управления финансовыми ресурсами и структуризации составляющих этого понятия. Именно поэтому новым и важным в теоретико-методологическом плане является раскрытие сущности категории «механизм управления финансовыми ресурсами предприятия», которая рассматривается в этом исследовании как взаимосвязанная совокупность организационных и экономических элементов управления формированием и использованием финансовыми ресурсами, обеспечивающими эффективность деятельности, конкурентоспособность и финансовую устойчивость, условия устойчивого развития не только в краткосрочном, но и в долгосрочном периоде. Выделены и охарактеризованы основные составляющие элементы этого механизма. Перспективами дальнейших исследований в этом направлении является совершенствование системы управления финансовыми ресурсами на конкретном предприятии.

Ключевые слова: механизм, финансовые ресурсы, управление.**Табл.:** 1. **Библ.:** 10.**Ромашко Александра Михайловна** – кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов, Ивано-Франковский национальный технический университет нефти и газа (ул. Карпатская, 15, Ивано-Франковск, 76018, Украина)**E-mail:** les.rom@ukr.net**Бариліак Василина Александровна** – студент, Институт экономики и менеджмента Ивано-Франковского национального технического университета нефти и газа (ул. Карпатская, 15, Ивано-Франковск, 76019, Украина)**E-mail:** v.barilyak1998@gmail.com**Romashko O. M., Baryliak V. O. The Theoretical Basis for the Formation of the Mechanism for Managing Financial Resources of an Enterprise**

The aim of the article is to formulate an original definition of a mechanism for managing financial resources and develop a conceptual framework for this mechanism. The fundamental goal of financial management is ensuring growth in the value of an enterprise and creating Cash Value Added, which can be achieved by an effective management of the process of formation and use of financial resources. This determines the relevance of studying the essence of the mechanism for managing financial resources and structuring the components of this concept. That is why, it is new and important in the theoretical and methodological terms to describe the essence of the category "mechanism for managing financial resources of an enterprise", which is considered in this study as an interconnected set of organizational and economic elements of managing the formation and use of financial resources that ensure business efficiency, competitiveness and financial stability, conditions for sustainable development not only in the short but in the long term as well. The main components of this mechanism are identified and characterized. Prospects for further research in this direction are the improvement of the system for financial resources management at a particular enterprise.

Keywords: mechanism, financial resources, management.**Tabl.:** 1. **Bibl.:** 10.**Romashko Oleksandra M.** – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor of the Department of Finance, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas (15 Karpatska Str., Ivano-Frankivsk, 76018, Ukraine)**E-mail:** les.rom@ukr.net**Baryliak Vasylyna O.** – Student, Institute of Economics and Management of the Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas (15 Karpatska Str., Ivano-Frankivsk, 76019, Ukraine)**E-mail:** v.barilyak1998@gmail.com

Фундаментальна мета фінансового менеджменту, яка полягає в зростанні вартості підприємства та створенні доданої грошової вартості для забезпечення добробуту власників підприємства, його акціонерів, забезпечується ефективним управлінням процесом формування та використання фінансових ресурсів. Саме фінансові ресурси є найважливішим чинником економічного зростання та розвитку підприємства. А наявність недостатньо ефективної системи управління даними ресурсами і є однією з причин кризової ситуації багатьох українських підприємств. Це зумовлює актуальність дослідження сутності механізму управління фінансовими ресурсами і структуризації складових цього поняття.

Система управління фінансовими ресурсами розглядалась в роботах багатьох вітчизняних науковців. Серед них можна виділити: П. П. Гаврилко [5], О. В. Курінна [1], К. Р. Траченко [2; 9], Е. В. Прушківська, М. А. Санакоева [4], І. В. Рудченко [6] та ін. Проте, незважаючи на величезну кількість досліджень, залишаються недостатньо вивченими питання, які безпосередньо пов'язані з механізмом управління фінансовими ресурсами.

Метою статті є удосконалення визначення механізму управління фінансовими ресурсами та розробка концептуальних засад цього механізму.

Управління фінансовими ресурсами являє собою систему інструментів, методів, форм розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних із процесами формування, розподілу й використання фінансових ресурсів для досягнення стійкого фінансового стану й ефективної діяльності підприємства.

Враховуючи результати проведених досліджень щодо сутності категорій «механізм» та «фінансові ресурси», нами пропонується таке визначення: механізм управління фінансовими ресурсами підприємства – це взаємопов'язана сукупність організаційних та економічних елементів управління формуванням та використанням фінансовими ресурсами, які забезпечуватимуть ефективність діяльності, конкурентоспроможність і фінансову стійкість, умови сталого розвитку не тільки в короткостроковому, а й у довгостроковому періоді.

Це бачення сутності механізму управління фінансовими ресурсами підприємства дає змогу приділити належну увагу комплексу певних заходів за допомогою обраних методів управління для досягнення конкретних цілей підприємства.

Враховуючи те, що у вітчизняному науково-інформаційному просторі питання механізму управління фінансовими ресурсами ще не знайшли належного висвітлення у працях науковців, для уточнення сутнісного та змістовного наповнення цієї дефініції вважаємо за доцільне визначитися з основними компонентами цього механізму.

В основному у складі фінансового механізму виокремлюють п'ять взаємопов'язаних елементів [1; 2]:

- ✦ фінансові методи: планування, прогнозування, кредитування, оподаткування, страхування тощо;
- ✦ фінансові важелі: прибуток, доходи, амортизаційні відрахування, фонди цільового призначення, фінансові санкції, орендну плату, процентні ставки за позиками, депозитами, облігаціями, пайові внески, внески до статутного капіталу, портфельні інвестиції, дивіденди тощо;
- ✦ правове забезпечення: законодавчі акти, постанови, накази й інші правові документи органів управління;
- ✦ нормативне забезпечення: інструкції, нормативи, норми, тарифні ставки, методичні вказівки, роз'яснення тощо;
- ✦ інформаційне забезпечення: економічна, комерційна, фінансова й інша інформації.

Нами було проведено аналіз визначень різновидів категорії «механізм», що дало змогу виділити основні складові елементи механізму управління підприємства: об'єкти та суб'єкти управління, цілі, завдання, функції, принципи та інструментарій (методи, важелі та критерії, що забезпечують ефективне управління на підприємстві) та системи її забезпечення [3].

На основі узагальнення літературних джерел нами запропоновано основні компоненти механізму управління фінансовими ресурсами підприємства, які зведено до табл. 1.

Таблиця 1

Концептуальні основи формування механізму управління фінансовими ресурсами підприємства

Параметр	Характеристика
1	2
Об'єкт	фінансові потоки підприємства
Суб'єкти	фінансова служба підприємства або його керівник (що характерно для суб'єктів малого підприємництва)
Мета	забезпечення діяльності підприємства оптимальним обсягом фінансових ресурсів у кожний конкретний період часу відповідно до напрямів його діяльності, організація формування необхідного рівня та раціонального використання фінансових ресурсів, максимізація прибутку та забезпечення підвищення ринкової вартості підприємства
Завдання	Конкретизація у просторі і часі змісту цілей управління фінансовими ресурсами підприємства: залучення коштів на найвигідніших для підприємства умовах; визначення оптимальної структури фінансових ресурсів; визначення методів раціонального використання фінансових ресурсів підприємства з метою отримання найкращих фінансових результатів
Принципи	важливості, повноти, оперативності, динамічності, достовірності, безперервності, циклічності, узгодженості з іншими економічними процесами підприємства й ефективності

1	2
Функції	– Збільшення та прискорення формування вхідних грошових потоків підприємства; оптимізація формування вихідних грошових потоків підприємства в часі; прогнозування та планування резерву ліквідності; – зменшення фінансових ризиків
Інструментарій	Фінансові методи управління: планування, прогнозування, кредитування, оподаткування, страхування. Фінансові важелі: прибуток, доходи, амортизаційні відрахування, фонди цільового призначення, фінансові санкції, орендну плату, процентні ставки за позиками, депозитами, облігаціями, пайові внески, внески до статутного капіталу, портфельні інвестиції, дивіденди
Системи забезпечення управління	Нормативно-правове забезпечення, інформаційне забезпечення, організаційно-управлінське забезпечення, методологічне забезпечення, кадрове забезпечення, технічне забезпечення
Методи досліджень	аналіз і синтез; індукція; дедукція; метод асоціацій та аналогій; інтуїтивний метод

Джерело: авторська розробка.

Загалом процес управління фінансовими ресурсами, як і будь-який інший вид управління діяльністю підприємства, зводиться до керівного впливу суб'єкта на об'єкт. Об'єктом управління є система, якою управляють.

Ми погоджуємося з думкою Е. В. Прушківської та М. А. Санакоєвої, що об'єктом управління є фінансові потоки підприємства, а суб'єктом управління – фінансова служба підприємства або його керівник (що характерно для суб'єктів малого підприємництва) [4].

До обов'язків персоналу фінансових підрозділів підприємства належать збір, обробка, аналіз, систематизація, передача, зберігання інформації, розробка і прийняття управлінських рішень за допомогою планування, організація, регулювання, координування, аналіз і контроль [5]. Фахівці повинні мати не тільки високий професійний рівень, але й вміти швидко пристосовуватися до змін умов навколишнього середовища функціонування.

Зазначимо, що основним (вхідним) складовим елементом механізму управління фінансовими ресурсами підприємства є цільова функція, що передбачає конкретну постановку цілей.

За І. В. Рудченко метою управління фінансовими ресурсами є забезпечення діяльності підприємства оптимальним обсягом фінансових ресурсів у кожний конкретний період часу відповідно до напрямів його діяльності, організація формування необхідного рівня та раціонального використання фінансових ресурсів, максимізація прибутку та забезпечення підвищення ринкової вартості підприємства [6, с. 16].

Конкретизація у просторі і часі змісту цілей здійснення процесу управління фінансовими ресурсами підприємства і є завданнями механізму управління.

Найважливішим завданням управління фінансовими ресурсами є визначення обсягів, джерел і форм залучення фінансових ресурсів для здійснення господарської діяльності підприємства.

До завдань системи управління фінансовими ресурсами відносять:

- ✦ залучення коштів на найвигідніших для підприємства умовах;

- ✦ визначення оптимальної структури фінансових ресурсів;
- ✦ визначення методів раціонального використання фінансових ресурсів підприємства з метою отримання найкращих фінансових результатів [2].

Успішність функціонування механізму управління фінансовими ресурсами підприємства забезпечується дотриманням певних принципів, які описують як загальні правила управління фінансовою діяльністю, так і відносини менеджменту з іншими стейкхолдерами підприємства в процесі прийняття фінансових рішень. Як і будь-яке управління, саме на відповідних принципах базується взаємодія всіх елементів механізму управління фінансовими ресурсами.

Так, для формування механізму управління фінансовими ресурсами підприємств необхідно, на думку І. В. Рудченко, керуватися такими принципами [6, с. 17]: важливості, повноти, оперативності, динамічності, достовірності, безперервності, циклічності, узгодженості з іншими економічними процесами підприємства й ефективності.

Дотримання принципів управління передбачає вибір певних методів, важелів і відповідних їм інструментів управління фінансовими ресурсами підприємства.

Досягнення цілей та реалізація механізму здійснюється завдяки функціям управління фінансовими ресурсами. Загалом найчастіше виділяють такі функції управління фінансовими ресурсами підприємства:

- ✦ збільшення та прискорення формування вхідних грошових потоків підприємства;
- ✦ оптимізація формування вихідних грошових потоків підприємства в часі;
- ✦ прогнозування та планування резерву ліквідності;
- ✦ зменшення фінансових ризиків [4, с. 259].

Важливим елементом процесу управління є методи, що є сукупністю усіх способів і прийомів впливу на об'єкт управління з метою досягнення поставленої мети.

В управлінні фінансовими ресурсами підприємств застосовують фінансові методи, які є способом впливу фінансових відносин на господарюючий суб'єкт, що діє в напрямі управління рухом фінансових ресурсів.

Водночас слід зазначити, що вірно обрані методи сприятимуть успішному досягненню цілей системи управління фінансовими ресурсами підприємства.

Важливе місце в механізмі управління фінансовими ресурсами підприємства займає інструментарій реалізації цього механізму, основним завданням якого є забезпечення таких умов, щоб підприємство виконувало всі поставлені перед ним економічні завдання. У фінансовому менеджменті інструментами впливу керуючої системи на керовану є важелі та критерії.

Важелі – набір показників, через які керуюча система може впливати на господарську діяльність підприємства. Важелі впливу на розвиток підприємства поділяються: за напрямом дії – на стимули, санкції; за видами – на норми й нормативи; за методологічними засадами – на умови і принципи формування доходів, фондів і нагромаджень, порядок здійснення витрат, умови і принципи фінансування і кредитування [7].

Критеріями управління фінансовими ресурсами підприємства, тобто кількісними характеристиками цілей, можуть виступати такі параметри:

- ✦ визначення реального обсягу наявних фондів фінансових ресурсів;
- ✦ обґрунтування оптимальних розмірів фондів грошових ресурсів, їхньої розподіл і використання з урахуванням потреб підприємств, економічної доцільності витрат, а також впливу їх на кінцеві результати виробничо-господарської діяльності підприємства;
- ✦ контроль за раціональним використанням ресурсів, виробничих фондів, виконанням планових завдань, безперервністю розрахунків, підвищенням рентабельності виробництва;
- ✦ організація своєчасних економічних розрахунків з фінансово-кредитною системою, іншими підприємствами, організаціями, працівниками;
- ✦ проведення аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства з погляду ефективності його роботи як бази для прийняття обґрунтованих управлінських рішень [6, с. 17].

На думку Л. А. Костирко, сучасне управління фінансовими ресурсами не задовольняється повністю традиційними інструментами, умови невизначеності та ризику обумовлюють необхідність застосування нових, прогресивних інструментів управління [8]: розміщення депозитарних розписок на міжнародних фінансових ринках, розміщення похідних цінних паперів, розміщення корпоративних облігацій підприємства на національному та міжнародному ринках, одержання підприємством вексельного комерційного кредиту, одержання позичкового капіталу за операціями «репо», дисконтування дебіторської заборгованості підприємства, застосування товаророзпорядчих цінних паперів, використання лізингу, активізація краудфандингу.

Ефективність і дія механізму управління фінансовими підприємства багато в чому залежать і від відповідних систем забезпечення, а саме: нормативно-правової та інформаційної.

Нормативно-правове забезпечення – це система законів, положень, стандартів та інших нормативних актів, за допомогою яких здійснюється регулювання фінансово-господарської діяльності підприємств.

До правового забезпечення входять законодавчі акти, постанови, накази та інші правові документи органів управління. Нормативне забезпечення функціонування механізму діяльності підприємства становлять інструкції, нормативи, норми, тарифні ставки, методичні вказівки і роз'яснення.

Інформаційне забезпечення – це сукупність інформаційних ресурсів і способів їх організації, необхідних і придатних для реалізації аналітичних процедур, що забезпечують діяльність підприємства. Таким чином, інформаційне забезпечення складається з різного роду інформації.

Проте К. Р. Траченко додає, що до переліку елементів фінансового механізму доцільно включити організаційно-управлінське забезпечення, що передбачає побудову раціональної фінансової структури управління підприємством та оптимальний керівний склад [2].

Ю. В. Лукіна, крім традиційних систем забезпечення, виокремлює ще й:

- ✦ методологічне забезпечення – сукупність механізмів, що забезпечують здійснення конкретних управлінських дій;
- ✦ кадрове забезпечення – сукупність служб або працівників, які здійснюють управління фінансовими ресурсами підприємства;
- ✦ технічне забезпечення – комплекс технічних засобів, програмного забезпечення, інших засобів обробки інформації [9].

Виконання кожного конкретного завдання для досягнення поставленої мети залежить не лише від системи організації виконання рішень, але й від системи методів і прийомів, які застосовують для прийняття управлінського рішення. Можна застосувати досить різноманітні методи досліджень для прийняття рішень щодо ефективного управління фінансовими ресурсами підприємства. До таких методів можна віднести:

- ✦ аналіз і синтез;
- ✦ індукція;
- ✦ дедукція;
- ✦ метод асоціацій та аналогій;
- ✦ інтуїтивний метод тощо [10].

У зв'язку з цим необхідно розуміти, що обраний метод залежить не лише від виду завдання, яке необхідно виконати, а й від особистих якостей, знань, умінь і досвіду управлінця.

ВИСНОВКИ

Отже, нами визначено сутність і концептуальні основи механізму управління фінансовими ресурсами підприємства, змістовне навантаження кожного із його компонентів, що дозволить підвищити ефективність

здійснення процесу управління фінансовою діяльністю. Використання викладених теоретичних основ формування механізму управління фінансовими ресурсами підприємства та правильний вибір методів і засобів дасть змогу сформувати дієвий механізм управління діяльністю підприємств, що забезпечить ефективне стратегічне управління такою діяльністю. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Курінна О. В. Теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Економіка*. 2013. Вип. 2. С. 140–148.
2. Траченко К. Р. Механізм управління фінансовими ресурсами підприємства. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2018/paper/viewFile/3927/3246>
3. Ромашко О. М. Сутність організаційно-економічного механізму діяльності підприємства // Актуальні напрямки забезпечення ефективності економіки України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Запоріжжя, 8–9 квіт. 2016 р.). Запоріжжя : ГО «СІЕУ», 2016. Ч. 2. С. 89–93.
4. Прушківська Е. В., Санакоєва М. А. Напрями вдосконалення, формування та використання фінансових ресурсів на підприємстві. *Економічні науки*. 2010. № 3. С. 256–262.
5. Гаврилко П. П. Вдосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства на сучасному етапі розвитку економіки України. *Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка*. 2016. Т. 21. Вип. 3. С. 131–134.
6. Рудченко І. В. Удосконалення механізму управління фінансовими ресурсами підприємства. *Сучасні питання економіки і права*. 2011. Вип. 1. С. 16–19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Spep_2011_1_5
7. Дідик Л. М. Фінансовий механізм управління діяльністю сучасного підприємства. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2011. № 2. С. 92–100. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu_2011_2_14.
8. Костирко Л. А. Фінансовий механізм сталого розвитку підприємств: стратегічні орієнтири, системи забезпечення, адаптація : монографія. Луганськ : Ноулідж, 2012. 474 с.
9. Лукіна Ю. В. Формування та реалізація стратегії управління фінансами підприємства. *Фінанси України*. 2006. № 3. С. 113–118.
10. Траченко К. Р. Вдосконалення системи управління фінансовими ресурсами. URL: [file:///C:/Users/user/Downloads/1958-6927-1-PB%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/1958-6927-1-PB%20(2).pdf)

REFERENCES

- Didyk, L. M. "Finansovyi mekhanizm upravlinnia diialnistiu suchasnoho pidpriemstva" [Financial mechanism for managing the activities of a modern enterprise]. *Ekonomichni visnyk Natsionalnoho hirnychoho universytetu*. 2011. http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu_2011_2_14
- Havrylko, P. P. "Vdoskonalennia upravlinnia finansovymy resursamy pidpriemstva na suchasnomu etapi rozvytku ekonomiky Ukrainy" [Improvement of management of financial resources of the enterprise at the present stage of development of the Ukrainian economy]. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Serii : Ekonomika*, vol. 21, no. 3 (2016): 131-134.
- Kostyrko, L. A. *Finansovyi mekhanizm staloho rozvytku pidpriemstv: stratehichni oriientyry, systemy zabezpechennia, adaptatsiia* [Financial mechanism of sustainable development of enterprises: strategic benchmarks, systems of provision, adaptation]. Luhansk: Noulidzh, 2012.
- Kurinna, O. V. "Teoretychni aspekty formuvannia ta vykorystannia finansovykh resursiv pidpriemstva" [Theoretical aspects of the formation and use of financial resources of the enterprise]. *Naukovyi visnyk Akademii munitsypalnoho upravlinnia. Serii : Ekonomika*, no. 2 (2013): 140-148.
- Lukina, Yu. V. "Formuvannia ta realizatsiia stratehii upravlinnia finansamy pidpriemstva" [Formation and implementation of the strategy of financial management of the enterprise]. *Finansy Ukrainy*, no. 3 (2006): 113-118.
- Prushkivska, E. V., and Sanakoieva, M. A. "Napriamy vdoskonalennia, formuvannia ta vykorystannia finansovykh resursiv na pidpriemstvi" [Directions of perfection, formation and use of financial resources at the enterprise]. *Ekonomichni nauky*, no. 3 (2010): 256-262.
- Romashko, O. M. "Sutnist orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu diialnosti pidpriemstva" [The essence of the organizational and economic mechanism of the enterprise]. *Aktualni napriamky zabezpechennia efektyvnosti ekonomiky Ukrainy*, vol. 2. Zaporizhzhia: HO «SIEU», 2016. 89-93.
- Rudchenko, I. V. "Udoskonalennia mekhanizmu upravlinnia finansovymy resursamy pidpriemstva" [Improvement of the mechanism of management of financial resources of the enterprise]. *Suchasni pytannia ekonomiky i prava*. 2011. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Spep_2011_1_5
- Trachenko, K. R. "Mekhanizm upravlinnia finansovymy resursamy pidpriemstva" [Mechanism of management of financial resources of the enterprise]. <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2018/paper/viewFile/3927/3246>
- Trachenko, K. R. "Vdoskonalennia systemy upravlinnia finansovymy resursamy" [Improvement of financial resources management system]. [file:///C:/Users/user/Downloads/1958-6927-1-PB%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/1958-6927-1-PB%20(2).pdf)